

По-братерськи

Роман Іваничук

Розказував мені недавно дядько Яким таке.

... Бувало часом у війну, а фронт був ще далеко, заходив Яким у гості до брата Павла, що мешкав аж за Прутом. Павло рідко приїжджав, хоч і коней мав, бо:

— У тебе, братчику, і для своїх не стає тої кулеші, ти вже краще в мене посидь. Пий, їж, бо ми — рідні. І Яким їв та пив. Наїдався, щоб і на завтра вистачило.

А часом починав про політику.

— Б'ють, брате, німоту, — шептав Яким.

Павло мовчав. Затягався димом, похмурий, злий.

— То скоро й тут фронти будуть.

— Га, все може бути.

Курили смердючий сколоздрій.

— А якби так колись треба було дітей або й сам від фронту, то вже певно, що до мене, в гори, — пропонував Яким.

— Аякже...

— Тоді вже в мене будеш гостити.

— Та так...

Та й справді скоро загриміло, пішла понад Прутом фронтowa лінія. Тоді-то Павло запряг коней у віз, наладував зерна, муки, та й столи навіть, посадив наверх дітей і поїхав до Якіма в гості. Довго гостював. Спав із жінкою на печі, Яким настелив на землі соломи й ночував там зі своїми. Бо одна хатина.

Їв Павло Якимову кулешу, а свою пшеницю приберігав на чорну годину.

А потім фронт посунувся в гори. Тоді Павло забрав своє добро та й попрощався з Якимом.

— Дякують, брате, хай бог заплатить. Якби колись що до чого, то я вже тобі по-братерськи...

А в горах довго гуло зловісно. То ближче, то дальше, то знов зовсім близько лизали вечорами заграви небо.

Не спали червневі ночі. Одного дня появились у селі червоноармійці. Сказали вибиратись всім за Прут, подалі від фронту.

Зібрав Яким добро в бесаги[1], завдав жінці на плечі клунок, дітей — наперед себе, та й за Прут подалися.

Павла не було дома. Мабуть, косив. Посідали в хаті на ослінчику та й ждали господаря.

Прийшов увечері.

— Таке-то, Павле, як видиш... сталося. Німці і мадяри, чорт би їх побрав, та й ми, як видиш...

— Та виджу. Не повилазило.

Павло сидів за столом похмурий і кутив сколоздрій. Якимові дуже хотілося затагнути, але свого не мав, а просити не смів.

Прийшла братова, добрий вечір сказала і щось сердито поралася коло кухні.

Павлові діти постояли напроти Якимових, штурхнули одне одного, ніби для забави, але забави не виходило. Потихеньку одне за одним залізли на піч куняти.

Павло мовчав.

— То скоро тота вечеря буде? — гримнув потім.

Жінка не відповідала. Яким зі своєю та з дітьми мовчки сиділи на ослінчику.

Яким вирішив хоч що-небудь заговорити.

— То ти косив нині, Павле?

— Та косив.

Бриніли сонні мухи під стелею, на печі 'блимав каганчик і шаруділи таргани в запічку.

Яким глянув на жінку. Вона не сміла підняти очей, бо було соромно. Сама не знала, за кого: чи за себе з Якимом, чи за неповні добра бесаги, чи за Павла перед невинними дитячими очима, що мовчки зиркали із-за її подолка.

Але Яким вперто дивився на жінку. Тоді вона кивнула головою. Він ласкаво всміхнувся, ніби в подяку за те, що вона без слів так добре його розуміє.

Одночасно їх руки потяглись за клунками. Яким кашлянув, підвівся.

— Ми... то лиш клунки десь до сіней...

— Вечеря зараз буде, братова.

— Ая... та ми зараз, — і тихо вийшла з хати. Яким йшов попереду, за ним жінка, а ззаду тупали босоногі Василько з Марійкою.

— Чайка не возить, Якиме.

— Вбрід підемо.

А за Прутом з боку Карпат котився гул і стогнала земля. Було дуже темно, тільки зелені та червоні ракети час від часу освітлювали дорогу біженцям, що крадькома повертались до рідної хати...

Примітки:

[1] Клунки.